

Excelsa, quae per totum mundum distenditur ipsi devoto laudis offertur et ministratur.

4027 At si forte calumnieris, hoc non fuisse impletum, quia necdum pio nomini Iesu fidei cultu subiectum videas genus humanum? saltem confitearis colendum, iuxta Prophetam sententiam dicentis, Psal. lxxxv: *Omnes gentes quascumque fecisti, venient, et adorabunt coram te, Domine, et glorificabunt nomen tuum.* Et ne locum aliquem credas exclusum, audi eundem Prophetam dicentem Psal. cxiii: *A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen Domini.*

FERIA SEXTA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.
DOM. VII. POST PENT. SERMO 3.

4028 **N**on potest arbor bona malos fructus ferre, Matthaei septimo.
4029 In verbis istis describit Salvator hominem configuratum sibi per conformitatem voluntatis et vitae a tribus, scilicet a *securitate animi*, ibi: *Non potest; a stabilitate voti*, ibi: *arbor bona; ab utilitate facti*, ibi: *fructus malos facere*; quasi dicat: immo, semper bonos.

4030 Circa totum nota, quod bonus homo metaphoricè dicitur esse *vere bona arbor*, si ad modum arboris radicans in fide, elevatus in spe, expansus in charitate, floridus in desideriorum aviditate, habet ad modum arboris firmæ, proceræ, umbrosæ, floridae *fructum* operationis in alimentum, secundum illud Levitici vigesimo sexto: *Et pomis arbores replebuntur. Et comeditis panem vestrum in saturitate.* Habet, inquam, et reddit *fructum: sanum* per bonam intentionem; ad Romanos sexto: *Habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam æternam.* Sapidum per devotionem internam; Ecclesiastici trigesimo nono: *Obaudite me, dicimini fructus, et quasi rosa plantata super rivus aquarum fructificat.* Floridum per conversationem honestam; Ecclesiastici vigesimo quarto: *Flores*

mei, fructus honoris et honestatis. Indecidivum per continuationem firmam; Ieremiae decimo septimo: Nec aliquando desinet facere fructum.

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. IV. SERM. 2.)

4031 **T**ERTIO ab eius laude nullum praescribitur tempus; nam sicut nec localiter circumscribitur, ita nec temporali: definitur. Propterea sit nomen *Domini benedictum ex hoc nunc et usque in saeculum*, ut in hoc saeculo praedicetur nomen, quod in aeternitate uberius laudatur. Et sicut ipse aeternus est, quem omnes in unum creaturæ laudant et commendant, ita et laus eius nominis perseverat sicut Psal. cxiii inquit: *Sit nomen Domini benedictum in saecula: ante solem permanet nomen eius.*

4032 Quid enim est ante solem, nisi ante omnem mutabilem creaturam? Nam sicut scriptum est, Ioann. 1: *In principio erat Verbum et Verbum erat apud Deum, et Verbum caro factum est.* Et iterum Luc. 11: *Vocatum est nomen eius Iesus, quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur.* Est igitur nomen, quod permanet in aeternum.

SABBATO

Homilia Venerabilis Bedae Presbyteri.

IN MATTH., CAP. 7.

4033 **A**ttendite a falsis Prophetis, usque, *Intrinsecus autem sunt lupi rapaces.*

4034 Specialiter de haereticis dicitur, qui videntur continentia, castitate, ieiunio se circumdare quasi quadam veste pietatis, sed ex intentione venenati animi, et insidiis rapacibus comparantur lupis.

4035 Aliter, cautius considerate eos, qui per Christianum nomen vos seducere nituntur, dulcibus sermonibus scandalum inserentes, sed quomodo isti sunt noscendi ostendit.

4036 *A fructibus eorum cognoscetis eos.* Hoc est, ad vultum nolite attendere, sed ad opera. Etenim si non verbis, moribus blasphemant.

4037 *Numquid colligunt de spinis uvas, aut*

de tribulis ficus. Nullus sapientium ab haereticis vel infidelibus flagrantiam sanctitatis, aut dulcedinem poterit invenire veritatis. Alter spinas reor et tribulos posse significare saeculi curas, et vitiorum compunctiones: ut, *Terra tua spinas et tribulos germinabit tibi:* ficus vero et uva dulcedinem novae conversationis, quam Dominus esurit in nobis, et fervorem dilectionis, quae laetificat cor hominis.

4038 *Sic omnis arbor bona fructus bonos facit, mala autem arbor fructus malos facit, et reliqua.*

4039 Per arborem intelligimus seu bonam seu malam voluntatem, fructus autem opera, quae nec bonae voluntatis, mala: nec malae esse possunt voluntatis bona, quae fit etiam bona, dum convertitur ad summum et incommutabile bonum: et impletur bono, ut faciat fructum bonum; ac per hoc est, quod dicitur auctor omnium bonorum, hoc est, et naturae bonae et voluntatis.

4040 *Omnis arbor quae non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur.* Quia unusquisque versus per validam iudicii sententiam in gehennae ignem mittetur, qui hoc boni operis fructum fecisse non invenitur.

4041 *Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnum caelorum, et reliqua.*

4042 Utrumque enim servis Dei necessarium est, ut et opus sermone, et sermo operibus comprobetur.

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. IV. SERM. 2.)

4043 **Q**UARTO ab eius laude nullum removendum est opus unde Apost. ad Col. iii, ait: *Omne quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite.* Optimus enim ordo est, ut totius vel verbi, vel operis a nomine Domini Iesu nobis origo et initium sumatur, et in Iesum consummatio referatur; nam et

per Dominum nostrum Iesum Christum orationes Ecclesiae terminantur.

4044 Quare si dormitum accedis, si inde resurgis, si cibum vel potum sumere incipis, aut desinis, si scribis, vel legis, seu aliquid aliud operaris, nomen Iesu: seu Iesu Christi reverentialiter interponas, exemplo Pauli, qui hoc servabat; unde Act. xviii cap. scriptum est: *Disputabat autem Paulus in Synagoga per omnem sabbatum interponens nomen Domini Iesu:* suadebatque Iudaeis et Graecis hoc nomen in usu.

4045 O igitur nomen Iesu exaltatum super omne nomen, o triumphale nomen, o gaudium Angelorum, o laetitia iustorum, o pavor inferorum, in te omnis spes veniae, in te omnis spes gratiae in te omnis spes gloriae: o nomen dulcissimum, tu peccatoribus veniam prestas, tu mores renovas, tu mentes divina dulcedine repleas, tu phantasmatum pellis: o nomen gratiosum, per te alta mysteria revelantur, per te ad divinum amorem animae inflammantur, roborantur in pugna, et a cunctis periculis liberantur.

4046 O nomen gloriosum, nomen desiderabile, nomen delectabile, nomen admirabile, nomen venerabile. Tu, dulcissimum nomen regis Iesu, sic paulatim ad coeli fastigia per gratiarum charismata montes fidelium sursum rapis, ut omnes, qui ad devotionem huius nominis intrant, virtute eius gloriam inveniant et salutem per Iesum Christum Dominum nostrum, qui cum Patre et Spiritu sancto gloriosus regnat in saecula saeculorum. Amen.

DOMINICA VIII. POST PENTECOSTEN

LECTIO S. EVANGELII SECUNDUM IUCAM.

LUC. XVI. 1-9.

In illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis parabola hanc: Homo quidam erat dives, qui habebat villicum; et hic diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona ipsius.

2. Et vocavit illum, et ait illi: Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuae: iam enim non poteris villicare.

3. Ait autem villicus intra se: Quid faciam, quia dominus meus auferet a me villicationem? fodere non valeo, mendicare erubescio.

4. Scio quid faciam, ut cum amotus fuero a villicatione, recipiant me in domos suas.

5. Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo: Quantum debes domino meo?

6. At ille dixit: Centum cados olei. Dixitque illi: Accipe cautionem tuam: et sede cito, scribe quinquaginta.

7. Deinde alii dixit: Tu vero quantum debes? Qui ait: Centum coros tritici. Ait illi: Accipe litteras tuas, et scribe octingenta.

8. Et laudavit dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset: quia filii huius saeculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt.

9. Et ego vobis dico: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: ut, cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula.

Homilia S. Hieronymi Presbyteri.

EPISTOLA CXXI, CAP. VI.

4947 **S** ergo dispensator iniqui mammonae, Domini voce laudatur, quod de re iniqua sibi iustitiam preparavit: et passus dispendia Dominus, laudat dispensatoris prudentiam, quod adversus Dominum quidem fraudulenter, sed pro se prudenter egerit: quanto magis Christus qui nullum damnium sustinere potest, et pronus est ad clementiam, laudabit discipulos suos, si in eos qui credituri sibi sunt, misericordes fuerint? Denique post parabolam intulit: *Et ego vobis dico, facite vobis amicos de iniquo mammona*. Mammona autem, non Hebraeorum, sed Syrorum lingua, divitiarum nuncupatur, quod de iniquitate collectae sint. Si ergo iniquitas bene dispensata vertitur in iustitiam: quanto magis sermo divinus, in quo nulla est iniquitas, qui et Apostolis creditus est, si bene fuerit dispensatus, dispensatores suos levabit in coelum? Quamobrem sequitur: *Qui fidelis est in minimo*, hoc est in carnalibus, *et in multis fidelis erit*, hoc est in spiritualibus. *Qui autem in parvo iniquus est*, ut non det fratribus ad utendum, quod a Deo pro omnibus est creatum; iste et in spirituali pecunia dividenda iniquus erit; ut non pro necessitate, sed pro personae doctrinae Domini dividat. Si autem, inquit, carnales divitias quae labuntur, non bene dispensatis, veras aeternasque divitias doctrinae Dei, quis credit vobis? Et si in his quae aliena sunt (alienum autem est a nobis omne quod saeculi est) infideles fuistis, ea quae vestra sunt, et proprie deputata homini, quis vobis

credere poterit? Unde corripit avaritiam et dicit eum qui amat pecuniam, Deum amare non posse. Igitur et Apostolis, si velint amare Deum, pecunias esse contemnendas: Unde Scribae et Pharisaei qui erant avari, adversum se dictam intelligentes parabolam, subsannabant eum: carnalia, ut certa et praesentia, spiritualibus ac futuris, et quasi incertis praepoentes, Theophilus, Antiochenaec Ecclesiae septimus post Petrum Apostolum Episcopus, qui quatuor Evangelistarum in unum opus dicta compingens, ingenii sui nobis monumenta dimisit, haec super hac parabola in suis Commentariis est locutus. Dives qui habebat villicum, sive dispensatorem, Deus omnipotens est, quo nihil est ditius. Huius dispensator est Paulus, qui ad pedes Gamalielis sacras Litteras didicit (Act. xxii, 3), et Legem Dei suscepit dispensandam. Qui cum coepisset credentes in Christo persequi, ligare, occidere, et omnem Domini sui dissipare substantiam, correptus a Domino est: *Saule, Saule, quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulum calcitrare* (Act. 19, 4, 5). Dixitque in corde suo: Quid faciam? quia qui magister fui, et villicus, cogor esse discipulus et operarius. *Fodere non valeo*. Omnia enim mandata Legis, quae terrae incubabant, cerno destructa: et Legem atque Prophetas usque ad Ioannem Baptistam esse finitos. *Mendicare erubesco*, ut qui doctor fueram Iudaeorum, cogar a gentibus et a discipulo Anania, salutis ac fidei mendicare doctrinam. Faciam igitur quod mihi utile esse intelligo: ut postquam proiectus fuero de villicatione mea, recipiant me Christiani in domos suas. Coepitque eos qui prius versabantur in Lege, et sic in Christum crederant, ut arbitrarentur se in Lege iustificandos, docere Legem abolitam, Prophetias

praeterisse; et quae antea pro lucro fuerant, reputari in stercora (Philipp. iii, 8). Vocavit itaque duos de pluribus debitoribus. Primum, qui debebat centum batos olei, eos videlicet qui fuerant ex gentibus congregati, et magna indigebant misericordia Dei; et de centenario numero (qui plenus est atque perfectus) fecit eos scribere quinquagenarium, qui proprie poenitentium est, iuxta iubileum, et illam in Evangelio parabolam, in qua alteri quingenti, alteri quinquaginta denarii dimittuntur. Secundum autem vocavit populum Iudaeorum, qui tritico mandatorum Dei nutritus erat, et debebat ei centenarium numerum, et coegit, ut de centum, octoginta faceret, id est crederet in Domini resurrectione, quae octavae diei numero continetur, et de octo completur decadibus: ut de sabbato Legis transiret ad primam sabbati. Ob hanc causam a Domino praedicatur, quod bene fecerit; et pro salute sua in Evangelii clementiam de Legis austeritate mutatus sit. Quod si quae-sieris, quare vocetur *villicus iniquitatis*, in Lege, quae Dei est; iniquus erat villicus, qui bene quidem offerebat, sed non bene dividebat; credens in Patrem, sed Filium persequens; habens Deum omnipotentem, sed Spiritum sanctum negans. Prudentior itaque fuit Paulus Apostolus in transgressione Legis filius quondam lucis, qui in Legis observatione versati, Christum qui Dei patris verum lumen est, perdidit. Ambrosius Mediolanensis Episcopus quid de hoc loco senserit, in Commentariis eius legere poteris. Origenis et Didymi in hanc parabolam explanationem invenire non potui; et utrum abolita sit temporum vetustate, an ipsi non scripserint, incertum habeo. Mihi iuxta priorem interpretationem hoc videtur, quod de iniquo mammona debeamus nobis amicos

facere, non quoslibet pauperes; sed eos qui nos possint recipere in domos suas, et in aeterna tabernacula: ut cum eis parva praeberimus, recipiamus ab illis magna, et dantes aliena, nostra suscipiamus, et seminemus in benedictione, ut metamus benedictionem: *Qui enim parce seminaverit, parce et metet*.

Varia de quatuor hominis novissimis.

(EX S. BERNARDINO SENESENSI, VOL. III, SERM. 14.)

4948 **R**ECUMBERE in novissimo loco (Luc. 18). Verbum est Sanctorum ad veram humilitatem nos inducentium, quae est via, sine qua nemo venit ad regnum, sicut dicit beatus Gregor. Debemus igitur recumbere in novissimo loco per humilitatem; quia *humilius Deus dat gratiam suam*, ut habetur Ioann. 1.

4949 Notandum est autem, quod quadruplex est novissimum. Primum mortis in quo debemus recumbere ipsum quotidie meditando, de quo Eccles. v: *Cor durum et impenitens malum habebunt in novissimo*. Secundum iudicii in quo recumbere debemus, ipsum multum timendo, Job. xix: *In novissimo die de terra surrecturus sum*. Tertium inferni ipsum expavescendo, Proverb. xv: *Semita vitae super eruditionem, ut declinet in inferno novissimo*. Quartum novissimum est paradisi, ipsum ardentem desiderando.

4950 Dico, quod primum novissimum dicitur esse mortis, in quo debemus recumbere ipsum iugiter meditando, et hoc propter septem beneficia, quae inde nobis proveniunt. Primo quia facit peccatum fugere: secundo mundum contemnere: tertio carnis desideria domare: quarto caute ambulare: quinto bonis operibus insistere: sexto nos timorem facit habere: septimo gratiam Dei facit nos possidere.

FERIA SECUNDA

Homilia S. Ambrosii Episcopi.

IN LUC. CAP. XVI.

4951 **F**ACITE VOBIS AMICOS DE INIQUO MAMMONA. Ut largiendo pauperibus, angelorum nobis ceterorumque sanctorum gratiam comparemus. Nec reprehenditur villicus, in quo discimus non ipsi esse domini, sed potius aliena-

rum villici facultatum. Et ideo licet peccaverit, tamen quia sibi in posterum ex indigentia domini quaesivit auxilia, praedicatur. Pulchre autem iniquum mammona dixit: quia variis divitiarum illecebris nostros avaritia tentabat affectus, ut velimus servire divitiis.

Varia de quatuor hominis novissimis.

(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. III. SERM. 14.)

4052 **P**RIMUM beneficium quod mors facit, est, quod facit peccatum fugere. Eccles. viii: *Memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis, id est, peccatum dignum aeterna morte non facies, ut dicit Glossa.*

4053 Secundum est, quod facit mundum contemnere. Bernard.: Qui sunt, et qui faciunt homines qui novissima sua non meditati sunt: sicut enim tu es, fuerunt, comederunt, et biberunt, et in bonis dies duxerunt, et in puncto in infernum descenderunt, et caro eorum plena vermibus. Et inde quod profuit inanis gloria, laetitia, mundi pompa, carnis voluptas, falsae divitiae, magna familia, ac magna concupiscentia? ubi risus? ubi iocus? ubi arrogantia? de tanta laetitia, quanta tristitia: post tantam voluptatem, tam grandis miseria: unde de modica laetitia ceciderunt in magnam miseriam, in grandem ruinam, in magna tormenta. Unde concludit quidquid illis accidit, quia homo es, tibi accidere potest.

4054 Tertium beneficium est, quia facit carnis desideria domare. Gregor.: Valde sollicitus est in bono opere qui semper cogitat de extremo fine, et inde nil tantum valet ad domanda carnis desideria, quam cogitare qualis finis.

4055 Quartum beneficium est, quia facit caute ambulare. Deuteron. iv: *Custodi semetipsum, et animam tuam sollicite, et memento, quoniam mors non tardabit.*

4056 Quintum facit in bonis operibus sistere, quia monens Dominus dicit (IOANN. viii): *Operamini bonum; et summum bonum est assidua mortis meditatio.*

4057 Sextum facit timorem habere. Bernard.: Quid horribilius morte? quid terribilius iudicio? quid intolerabilius gehenna ignis excogitari potest?

4058 Septimum facit gratiam Dei possidere. I Reg. ii: *Factus est spiritus Dei super Saulum in Ramatha: quod interpretatur memoria. Rocumbe igitur in novissimo loco, scilicet, mortem meditando. Sed notandum, quod memoria mortis multis est amara, ut patet Eccles. xi: O mors, quam amara*

est memoria tua, scilicet, homini iniusto, et pacem habenti in divitiis suis quibusdam tamen est dulcis: o mors bonum iudicium tuum homini indigenti. Sed de his duobus in serm. Dominus mortificat et vivificat, in sexta et septima considerationibus magis luculenta habetur doctrina.

FERIA TERTIA

Homilia S. Augustini Episcopi.

SERMO 113.

4059 **T**ROB admonemur, admonere debemus. Recens evangelica lectio admonuit facere amicos de mammona iniquitatis, ut eos qui faciunt, recipiant et ipsi in tabernacula aeterna. Qui sunt qui habebunt tabernacula aeterna, nisi sancti Dei? Et qui sunt qui ab ipsis accipiendi sunt in tabernacula aeterna, nisi qui eorum indigentiae serviunt, et quod eis opus est, hilariter subministrant! Recordemur ergo, in novissimo iudicio Dominum esse dicturum eis qui stabunt ad dexteram eius, *Esurivi, et dedistis mihi manducare: et cetera quae nostis. Et cum illi quaerent quando ei obsequia ista praebuisent, respondit: Quando uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Isti minimi sunt qui recipiunt in tabernacula aeterna. Hoc dixit dextris, quia fecerunt: hoc dixit sinistris, quia facere noluerunt. Sed dextri qui fecerunt, quid acceperunt, vel potius quid acceperunt sunt? Venite, inquit, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare. Quando uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. (MATTH. XXV, 40, 45).* Minimi ergo qui sunt Christi? Illi sunt qui omnia sua dimiserunt, et secuti sunt eum, et quidquid habuerunt pauperibus distribuerunt; ut Deo sine saculari compede expediti servirent, et ab one-

ribus mundi liberatos, velut pennatos sursum humeros tollerent. Hi sunt minimi. Quare minimi? Quia humiles, quia non elati, non superbi. Appende minimos istos, et grave pondus invenies.

4060 Sed quid est, quod ait eos esse amicos de mammona iniquitatis? Quid est mammona iniquitatis? Primum quid est mammona? Verbum est enim quod latinum non est. Hebraeum verbum est, cognatum linguae Punicae. Ista enim linguae sibi significationis quadam vicinitate sociantur. Quod Punici dicunt mammon, latine lucrum vocatur. Quod Hebraei dicunt mammona, latine divitiae vocantur. Ut ergo latine totum dicamus, hoc ait Dominus noster Iesus Christus, *Facite vobis amicos de divitiis iniquitatis.* Hoc quidam male intelligendo rapiunt res alienas, et aliquid inde pauperibus largiuntur, et putant se facere quod praeceptum est. Dicunt enim: Rapere res alienas, mammona est iniquitatis; erogare inde aliquid, maxime egentibus sanctis, hoc est facere amicos de mammona iniquitatis. Intellectus iste corrigendus est, imo de tabulis cordis vestri omnino delendus est. Nolo sic intelligatis. De iustis laboribus facite eleemosynas: ex eo quod recte habetis date. Non enim corrupturi estis iudicem Christum, ut non vos audiat cum pauperibus, quibus tollitis. Si enim depraderis alicum invalidum, tu validior et potentior, et veniret tecum ad iudicem hominem quemlibet in hac terra, habentem iudicandi aliquam potestatem, velletque tecum causam dicere, si tu de praeda et spoliatione illa inopis dares aliquid iudici, ut pro te iudicaret, iudex ille vel tibi placeret? Nempe pro te iudicavit, et tamen tanta vis est iustitiae, ut et tibi displiceat. Noli tibi talem pingere Deum, noli collocare in templo cordis tui tale idolum. Non est talis Deus

tuus, qualis non debes esse nec tu. Si tu non sic iudices, sed iuste iudices; etiam sic melior est te Deus tuus: non est inferior; iustior est, fons iustitiae est. Quidquid boni fecisti, inde sumpsisti; et quidquid boni eructuasti, inde bibisti. Laudas vas, quia habet inde aliquid, et vituperas fontem? Nolite velle eleemosynas facere de fenore et usuris. Fidelibus dico, eis quibus Christi Corpus erogamus dico, Timete, corrigite vos: ne dicam postea, Tu facis et tu facis. Et puto, quia si fecero, non mihi debetis irasci, sed vobis, ut corrigamini. Ad hoc enim valet quod dictum est in Psalm: *Irascimini, et nolite peccare* (PSAL. IV, 5). Volo vos irasci, sed ut non peccetis. Ut autem non peccetis, quibus habetis irasci, nisi vobis? Quid est enim homo poenitens, nisi homo irascens sibi? Ut accipiat veniam, de se ipso exigit poenam; et recte dicit Deo, *Averte oculos tuos a peccatis meis, quoniam peccatum meum ego agnosco* (PSAL. L, 11, 5). Si tu agnoscis, et ille ignoscit. Qui faciebatis, nolite facere: non licet.

4061 Sed iam si fecistis, et pecunias tales habetis, et inde sacellos implestis, inde thesaurizabatis: de malo est quod habetis, iam nolite malum addere, et facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Numquid Zachaeus de bono habebat? Legite et videte. Maior erat publicanorum, id est, cui vectigalia publica conferebantur: inde habebat divitias. Multos presserat, nullis abstulerat, multa congenerat. Intraivit domum eius Christus, et venit salus super domum eius: sic enim ait ipse Dominus, *Hodie salus domui huic facta est.* Sed ipsam salutem videte. Primo desiderabat Dominum videre, quia statura parvus erat: sed turba impediens ascendit in arborem symcomori, et vidit transeuntem. Ille autem aspexit eum, et ait: *Zachaeus, descende;*

apud te oportet me manere. Tu pendes, sed non te suspendo, hoc est, non te differo. Volebas videre transeuntem, hodie me apud te invenies habitantem. Ingressus est ad eum Dominus: repletus ille gaudio ait, *Dimidium rerum neariam do pauperibus*. Ecce quomodo currit, qui currit facere amicos de mammona iniquitatis. Et ne reus aliunde teneretur: *Si cui aliquid tibi, ait, quadruplum reddam* (LUC. XIX, 2, 9). Influxit sibi condemnationem, ne incurreret damnationem. Ergo qui habetis de malo, facite inde bonum. Qui non habetis de malo, nolite acquirere de malo. Esto bonus tu qui bonum facis de malo: et cum coeperis aliquid boni facere de malo, noli remanere tu malus. Nummi tui convertuntur in bonum, et tu remanes malus?

Varia de quatuor hominis novissimis.
(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. III, SERM. 14.)

4062 **S**EQUITUR secundum novissimum aeterni iudicii, in quo debemus recumbere ipsum semper timendo, et hoc propter septem. Primo propter omnium Sanctorum timorem, et sollicitam meditationem: secundo propter operum nostrorum denudationem: tertio propter daemonum praeparatorum ad audiendam sententiam assensionem: quarto propter caelestium, et omnium Sanctorum turbationem: quinto propter Dei, et omnium creaturarum contra peccatorem accusationem: sexto propter Dei in vultu benignissimo furoris ostensionem: septimo propter sententiae irrevocabilis prolationem.

4063 **P**rimo dico, quod novissimum aeterni iudicii est timendum propter omnium Sanctorum timorem, et meditationem sollicitam. Omnes enim perfecti, et Sancti de ipso timore in custodiendo dicebat, *Is. XIII: Undate, quia prope est dies Domini crudelis, et indignationis plenus, et irae et furoris ad ponendum terram in solitudinem, et peccatores eius conterendos de ea; quia unusquisque stupabit ad proximum suum, facies combustae vultus eorum*. Et idem: *Dies illa est ultionis, ut sonat vindictam, supple de inimicis suis. Soph. I: Vox Dei Domini anara, et tribulabuntur tibi fortes, dies illa dies irae, dies tribulationis et angustiae, dies calamitatis et miseriae, dies tenebrarum et caliginis, dies nubulae et tenebrarum, dies tubae et clamoris*. Et

lob xxxi: *Quid faciam quum surrexerit ad indicium Deus, quasi dicat, timenda est dies illa*.

Secundum timendum est novissimum iudicium aeternum propter omnium operum nostrorum denudationem. *Eccles. XI: In fine hominis denudatio operum eius*. Et *Is. XLVII: Revelabitur iniquitas tua, et videbitur opprobrium tuum*. Et *Matthaei X: Nihil est operum, quod non reveletur*.

FERIA QUARTA

Homilia S. Augustini Episcopi.

SERM. 113.

4065 **E**ST quidem et alius intellectus; nec ipsum tacebo. Mammona iniquitatis, divitiae sunt saeculi omnes, undecumque sit. Undecumque enim congregentur, mammona iniquitatis est, id est, divitiae sunt iniquitatis. Quid est, divitiae sunt iniquitatis? Pecunia est, quam nomine divitiarum appellat iniquitas. Si enim veras divitias quaeris, aliae sunt. Talibus lob nudus abundabat, quando in Deum cor plenum habebat, et laudes Deo perditis omnibus rebus tamquam gemmas pretiosissimas proferebat (Iob 1, 21). De quo thesauro, si nihil habebat? Ipsae sunt verae divitiae. Istaes autem ab iniquitate appellantur divitiae. Habes illas, non reprehendo: haereditas venit, pater tuus dives fuit, et dimisit tibi. Noneste acquisisti: de iustis laboribus plenam domum habes, non reprehendo. Tamen etiam sic noli illas dicere divitias. Nam si dicis illas divitias, amabis illas: et si amaveris illas, peribis cum illis. Perde, ne pereas: dona, ut acquiras: semina, ut metas. Has divitias noli appellare: quia verae non sunt. Paupertate plenae sunt, et semper obnoxiae casibus. Quales divitiae sunt, propter quas latrones times, propter quas times servum tuum, ne te occiso auferat, et fugiat? Si verae divitiae essent, securitatem tibi darent.

4066 **E**rgo illae sunt verae divitiae, quas cum habuerimus, perdere non possumus. Et ne forte propter illas furem timeas, ibi erunt ubi nullus auferat. Audi Dominum tuum: *Thesaurizate vobis thesauros in caelo, quo fur non accedat* (MATTH. VI, 20). Tunc erunt divitiae, quando eas migraveris. Quamdiu in terra sunt, divitiae non sunt. Sed divitias vocat illas mundus, iniquitas vocat Deus: ideo mammona iniquitatis, quia divitias illas vocat iniquitas. Audi Psalmum: *Domine, libera me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem; et dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum filii sicut novellae constabitate a inventite sua. Filiae eorum compositae, circumornatae sicut similitudo templi. Cellaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud. Boves eorum crassi, oves eorum secundae, multiplicatae in itineribus suis. Non est ruina maceriae, neque transitus, neque clamor in plateis eorum*. Vidisti Psalmum, qualem felicitatem descripsit: sed audi quid sit, quos proposuit filios iniquitatis. *Quorum os locutum est vanitatem, et dextera eorum dextera iniquitatis*. Ipsos proposuit, et dixit felicitatem eorum tantum super terram. Et quid adiunxit? *Beatum dixerunt populum cui haec sunt*. Sed qui dixerunt? Filii alieni, alienigenae, et non pertinentes ad semen Abrahae: ipsi dixerunt *populum beatum cui haec sunt*. Qui dixerunt? *Quorum os locutum est vanitatem*. Ergo vanum est, dicere beatos esse eos quibus haec sunt. Et tamen dicitur ab eis quorum os locutum est vanitatem. Ab ipsis dicuntur istae divitiae, quae vocantur mammona iniquitatis.

4067 **T**u autem quid dicis? Quia illi filii alieni, quia illi quorum os locutum est vanitatem, dixerunt beatum esse populum cui haec sunt; tu quid dicis? Falsae sunt istae divitiae, da mihi veras.

Reprehendis ista, ostende quod laudas. Vis ut contemnam hoc, ostende quod praeferam. Dicit ipse Psalmus. Qui enim dixit, *Beatum dixerunt populum cui haec sunt*; tale nobis dat responsum, quasi diceremus illi, id est, ipsi Psalmo, Ecce hoc nobis tulisti, et nihil nobis dedisti: ecce ista, ecce ista contemnimus, unde vivimus? unde beati erimus? Quia qui locuti sunt, ipsi de se ipsis recipient. Homines enim divitias habentes beatos esse dixerunt. Tu quid dicis?

4068 **R**espondet quasi sic interrogatus, et dicit, Illi dicunt divites beatos: ego dico, *Beatus populus cuius est Dominus Deus ipsius* (PSAL. CXLIII, 11-15). Audisti veras divitias, fac amicos de mammona iniquitatis, et eris beatus populus, cuius est Dominus Deus ipsius. Aliquando transimus viam, et videmus amoenissimos et uberes fundos, et dicimus, Cuius est ille fundus? Asseritur illius: et nos dicimus, Beatus homo: vanitatem loquimur. Beatus cuius est illa domus, beatus cuius est ille fundus, beatus cuius est illud pecus, beatus cuius est ille servus, beatus cuius est illa familia. Tolle vanitatem, si vis audire veritatem. *Beatus est, cuius est Dominus Deus ipsius*. Non enim cuius est fundus iste, beatus est: sed cuius est ille Deus. Sed ut apertissime beatitudinem rerum annunties, dicis quod beatum te fecit fundus tuus. Quare? Quia inde vivis. Nam quando laudas pro magno fundum tuum, hoc dicis: Ipse me pascit, inde vivo. Attende unde vivas. Ille est unde vivis, cui dicis: *Apud te est fons vitae* (PSAL. XXXV, 10). *Beatus populus cuius est Dominus Deus ipsius*. O Domine Deus meus, o Domine Deus noster, ut veniamus ad te, fac nos beatos de te. Nolumus de auro, neque de argento, nec de fundis: nolumus de terrenis istis, et vanissimis, et caducae vitae transitoriis. Non loqua-

tur os nostrum vanitatem. Fac nos beatos de te, quia non perdemus te. Cum tenerimus te, nec te perdemus, nec nos peribimus. Fac nos beatos de te, quia *Beatus populus, cuius est Dominus Deus ipsius*. Nec irascitur si dixerimus de Deo, Fundus noster. Legimus enim quoniam *Dominus pars hereditatis meae* (Psal. xv, 5). Magna res, fratres, et hereditas ipsius sumus, et hereditas nostra est: quia et colimus eum, et colit nos. Nulla est iniuria illi quia colit nos. Quia si nos colimus illum ut Deum nostrum, ille colit nos ut agrum suum. Et ut sciat quia colit nos, audite eum quem misit nobis: *Ego sum, inquit, vitis, vos estis palmites, Pater meus agricola est* (IOANN. XV, 1, 5). Ergo colit nos. Sed si fructum reddamus, parat horem. Si autem sub tanto cultore steriles esse voluerimus, et pro frumento spinas protulerimus: nolo dicere quod sequitur, ad gaudium finiamus. Conversi ad Dominum, etc.

Varia de quatuor hominis novissimis.
(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. III, SERM. 14).

4060 TERTIO timendum est propter daemona praeparatorum ad audiendam sententiam assensionem. Math. xiii cap. *Inmittet Filius hominis Angelos, id est, daemones, et colligent de regno omnia scandala*: supple in consummatione saeculi. Et Ecles. ult.: *Liberasti me a rugientibus praeparatis ad escam*. Et Greg.: *Illum diem, fratres charissimi, ante oculos mentis ponite, et quidquid grave ceruitur in eius comparatione levigatur*.

4070 Quarto est timendum propter virtutum coelestium, et omnium Sanctorum turbationem. Math. xxiii: *Virtutes coelorum commovebuntur, scilicet, propter passionem humanae naturae*. Et Iob xxvi: *Columnae caeli contremiscunt, et pavent ad vulnus eius*. Ier.: *Quid faciet deserti vigula, ubi timore percussit cedrus paradisi?* Chrysost.: *Si rex terrenus progressurus contra aliquem ad expugnandum, mandatur in populo dignitates, quibus omnes movebantur exercitus exulare tota civitas timet, et contremiscit*⁴: quanto magis rege coelesti surgente

⁴ Propositio obicura.

iudicare vivos et mortuos, coeli et Angeli movebantur, terribiles ministri terribilem Deum praecedentes, et pro candelabris fulgura praecedent, pro tubis horrenda tonitrua, nec resistendi alicubi, nec fugiendi facultas, nec ponitentiae locus, nec satisfactionis tempus aderit, ex angustia omnium rerum nil remanet nisi fletus! totum illud tempus erit iustitiae, et vindictae: natura iudicii nec recipit, nec quaerit munera. Haec ille. Immo si omnes Sancti, et Angeli boni rogarent tunc pro uno damnato, non obtinerent, iuxta illud Prov. vi: *Zelus et favor non parcat in die vindictae*.

FERIA QUINTA

Homilia Venerabilis Bedae Presbyteri.
IN LUC. CAP. 16.

4971 **I**N villico hoc quem Dominus eiciebat de villicatu, et laudavit eum quod in futurum sibi prospexerit, non omnia debemus ad imitandum sumere. Non enim aut Domino nostro facienda est in aliquo fraus, ut de ipsa fraude eleemosynas faciamus, aut eos a quibus recipi volumus in tabernacula aeterna, tamquam debitores Dei et Domini nostri fas est intelligi, cum iusti et sancti significentur hoc loco, qui eos introducant in tabernacula aeterna, qui necessitatibus suis terrena bona communicaverint. De quibus etiam dicit, *quod si quis alicui eorum calicem aquae frigidae dederit tantum in nomine discipuli, non perdet mercedem suam*. Sed etiam e contrario dicuntur istae similitudines, ut intelligamus si laudari potuit ille a Domino cui fraudem faciebat, quanto amplius placeant Domino Deo, qui secundum eius praeceptum illa opera faciunt. Sicut etiam de iudice iniquitatis qui interpellabatur a vidua, comparationem duxit ad iudicem Deum, cui nulla ex parte iudex iniquus conferendus est. Villici sane vocabulo discimus eos, qui pecunias habent non iam Dominos suae, sed alienae potius rei di-

spensatores esse putandos. Qui si iuxta huius servi exemplum scdulo finientiae villicationis, ac rationis reddendae tempus praeviderint, facile terrenorum omnium delectatione simul et dilectione nudati, plus sibi de amicis conquirendis in futuro, quam divitiis in praesenti colligendis prospicere curabunt. Qui multa secum anxius pertractando, quid faciam? inquit: *Fodere non valeo, mendicare erubesco*. Ablata quippe villicatione fodere non valemus, quia finita hac vita, in qua tantum licet operari, nequaquam ultra bonae conversationis fructum, ligone devotae compunctionis licet inquirere. Mendicare, confusionis est. Illo scilicet pessimo genere mendicandi, quo virgines illae fatuae mendicasse referuntur, quae ingruente tempore nuptiarum oleo virtutum deficiente, sapientibus dixerunt: *Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostrae extinguuntur*. Et de quo Salomon ait: *Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo aestate, et non dabitur ei*.

4972 *Convocatis itaque singulis debitoribus Domini sui, dicebat primo: Quantum debes Domino meo? At ille dixit: Centum cados olei. Dixitque illi Accipe cautionem tuam, et sede cito, scribe quinquaginta. Deinde alio dixit: Tu vero quantum debes? Qui ait: Centum coros tritici. At illi: Accipe litteras tuas, et scribe octoginta. Cadus Graeca amphora est, continens urnas tres. Corus vero modios triginta complectitur. Quod autem de centum cadis olei quinquaginta scribi fecit a debitore, et de centum coris tritici octoginta, ad nihil aliud valere arbitror, nisi ut ea quae similiter in sacerdotes atque in levitas Iudaeus quisque operatur, in Christi Ecclesia abundet iustitia eius super Scribarum et Pharisaeorum, ut cum illi decimas darent, isti dimidias darent, sicut non de fructibus, sed de i-*

psis bonis suis fecit Zachaeus. Aut certe duplicet decimas, ut duas decimas dando, superet impendia Iudaeorum. Nisi forte quia simpliciter accipiendum putet, quod omnis qui indigentiam cuiuslibet pauperis sanctorum, vel ex dimidia, vel certe ex quinta parte, quantum viginti, vel quinquaginta ad centum sunt, adleverit, certa suae misericordiae sit mercede donandus.

4973 *Et laudavit Dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset. Quia filii huius saeculi, prudentiores filius lucis in generatione sua sunt*. Audiant sapientes huius saeculi, ut stultam sapientiam deserere et sapientem Dei stultitiam discere queant, quanti eorum sapientiam divina aequitas aestimaverit, quos non vere prudentes, sed in generatione sua prudentes esse commemorat. Iuxta hoc quod alibi dicitur: *Vae qui sapientes estis in oculis vestris, et coram vobismetipsis prudentes*. Necnon et amatores aeternae vitae, filios lucis appellando, non aliud eos qui sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt, quam filios arguit esse tenebrarum. Filii autem lucis, et filii huius saeculi vocantur, quomodo filii regni et filii perditionis. Cuius enim quisque agit opera, eius cognominatur et filius.

4974 *Et ego vobis dico: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula*. Mammonam iniquitatis ob hoc appellat istam pecuniam quam possidemus ad tempus, quia mammona divitiae interpretantur. Nec sunt istae divitiae nisi iniquis, qui in eis constituunt spem atque copiam beatitudinis suae. A iustis vero cum haec possidentur, est quidam ista pecunia, sed non sunt illis divitiae, nisi coelestes et spiritales. Quibus indigentiam stram spiritaliter suppletis, exclusa egestate miseris, beatudinis co-

pia ditabuntur. Si autem hi qui praebent elemosynam de iniquo mamnone, faciunt sibi amicos a quibus in aeterna tabernacula recipiantur, quanto magis hi qui spiritalis largiuntur epulas, qui dant conservis cibaria in tempore suo, certissima debent spe summae retributionis erigi?

Varia de quatuor hominis novissimis.

(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. III, SERM. 44.)

4075 QUINTO timendum est propter Dei, et omnium creaturarum contra peccatores accusationem. Primus erit Creator quem offenderunt: secundus creatura, qui abusi fuerunt: tertius Scriptura, quam transgressi fuerunt: quartus conscientia quam poluerunt: quintus culpa quam perpetraverunt: sextus daemones quibus servierunt: septimus infernus quem non timerunt.

4076 Dico quod primus accusator erit Creator, quem offenderunt. Jerem. xx: *Ego sum index et testis*. Secundus creatura, Sap. v: *Arripit creaturam ad ultionem inimicorum*. Tertius Scriptura, Jerem. v: *Et qui accusat vos? Moyses in quo sperastis. Et ter Moysi sine Scriptura, quod Christo*. Quartus conscientia, Rom. ii: *Testimonium perhibente illis conscientia ipsorum, et inter se invicem cogitationibus accusantibus, et defendentibus in die quando iudicabit Dominus occulta omnium*. Jerem. ii: *Arguet te mullitudo tua, etc. Insuperabit te, Bernard.* Vita multis, et multiplicibus criminibus accusabant animas, multaque testimonia falsa adversus illos invenient, quamquam vera ad damnationem possint sufficere. Pro sexto occurrunt daemones, et clamabant alter ad alterum. Bernard: Daemones terribili vultu, et horribili aspectu terrebunt animas, et ingenti furore eas persequuntur, ut comprehendant tam horribiliter volentes retinere, et possidere ubi sit qui eripiat. Pro septimo miseri et desperati dicent (Is. xxviii): *Percussimus foedus cum morte, et cum inferno fecimus pactum*. Sic igitur aperient septem accusatores peccata in novissimo iudicio.

FERIA SEXTA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.

DOMI. VIII. POST PENT. SERMO I.

VOCAVIT illum et ait illi: *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuae*, Lucae decimo sexto.

Domini noster, iustus *iudex vivorum et mortuorum*, in punitione cuiuslibet peccatoris, qui nomine illius villici potest designari, eo quod peccator est dissipator bonorum Dei, more cuiuslibet iusti iudicis tria proponit in verbo proposito. Primo praemittit *citationem*; deinde insinuat *incusationem*; postremo exigit *satisfactionem*. Primo in verbo proposito notatur *citationis praemissio*, cum dicit: *Vocavit illum et ait illi*; secundo, *incusationis insinuat*, cum subdit: *Quid hoc audio de te?* tertio, *satisfactionis postulatio*, cum subinfert: *Redde rationem villicationis tuae*.

Dicit ergo: *Vocavit illum et ait illi*, ubi praemittit *citationem*. Citat sive vocat nos Deus, ut ad suam curiam coelestis patriae ire debeamus, tripliciter: primo, *verbo sanctae praedicationis*, rationally informantis; secundo, *beneficio continuae administrationis*, concupiscibilem allicientis; tertio *flagello correptionis* poenitentiae irascibilem deterrentis, ut sic, qui insensibiles sunt et nolunt erudiri per documenta nec allici per beneficia, sicut sensibiles deterreantur per flagella.

Primo vocat sive citat nos Deus *verbo evangelicae praedicationis*, ut illuminet; unde Matthaei vigesimo secundo: *Ite ad exitus viarum, et quoscumque inveneritis, vocate ad nuptias*. Per istas *nuptias* secundum Glossam significatur "sacramentum incarnationis", "per quod Deus Pater Filio suo Ecclesiam tamquam sponsam copulavit"; ad quas nos *vocat*, dum

suos praedicatorum mittit, dicens: *Ite, tamquam evangelici praedicatorum, ad exitus viarum*, ubi sunt "errores gentium, et "defectus actionum", secundum quod dicit Glossa; et *quoscumque inveneritis*, id est cuiuscumque conditionis, quia nulla est *exceptio personarum apud Deum, sed in omni gente* et in omni populo et in omni conditione beneplacitum est illi; *vocate*, tuba evangelicae praedicationis, *ad nuptias*, id est ad mysterium fidei.

4081 Secundo vocat nos Deus *beneficio continuae administrationis*, ut alliciat; unde Iob decimo quarto: *Vocabis me, et ego respondebo tibi; operi manuum tuarum porriges dexteram*. *Vocat* Deus, cum muneribus praeventit, cum collatis beneficiis quasi emissis vocibus ad se ducere studet. *Respondet* ei homo, quando digna opera iuxta percepta munera reddere festinat, eo quod misericors Deus *operi manuum suarum*, id est homini formato manu suae potentiae, *porrigit dexteram*, suorum beneficiorum. Nam coelum fecit ad dandam ei lucem in die, ut ibi operaretur; tenebras in nocte, ut quiesceret; et utilem vicissitudinem temporum. Aerem fecit, ut praebere ei utilem calorem et omne genus avium ad suum servitium ministraret. Aquam fecit, ut potum sibi tribueret et sordes sibi purgaret, aerenia irrigaret et diversitatem piscium ad suum esum nutret. Terram fecit, ut eum portaret, *pane confortaret et vino lactificaret*. Totus mundus servit homini, quia factus est pro homine, ut ipse serviat ei qui fecit mundum et hominem. Ergo (si) sentis beneficium continuae administrationis, redde debitum bonae operationis, alioquin de ingratitude iuste poteris argui.

4082 Tertio vocat *flagello poenitentiae, correptionis*, ut deterreat; unde Lucae decimo quarto: *Exi in vias et sepes et compelle intrare, ut impleatur domus mea. Dico autem vobis, quod nemo virorum illo-*

rum, qui vocati sunt, gustabit coenam meam. Exi in vias, ubi sunt "diaboli tentamenta", secundum Glossam; *et sepes*, ubi sunt inutilia incitantia vitiorum; *et compelle intrare*, infirmitatibus et calamitatibus praesentis vitae. Et hoc est quod dicit Glossa: "Qui enim huius mundi adversitatibus fracti ad amorem Dei redeunt atque a praesentis vitae desideriis corriguntur, quid isti, nisi compelluntur ut intrent?". *Ut impleatur domus mea*, coelestis patriae. *Dico autem vobis, quod nemo virorum illorum, qui vocati sunt, gustabit coenam meam*; Glossa: "Quidam vocantur et contemunt, quia donum intellectus accipiunt, sed opere non impleant"; Et talibus, qui insensibiles sunt ad documenta et beneficia, bonum est, ut frangantur infirmitatibus, adversitatibus et huiusmodi, "ut quos praesens vita, sive Aegyptus secundum Gregorium, oppressit blandiens adiuvet premens, et dum Deus vocat, in cruciatu impellit, quia, dum affligit, expedit. Nam dum violentiam ingerit, festinare ad superna compellit. Unde dum populus Israeliticus a Moysse vocabatur, a Pharaone affligebatur, ut alter vocando traheret, alius saciendo impelleret". "Felix, inquam, talis necessitas, quae ad meliora compellit", secundum beatum Augustinum.

Varia de quatuor hominis novissimis.

(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. III, SERM. 14.)

SED notandum, quod Creator accusabit impios *de septem in die iudicii*.

Et primo de tempore quod infructuose perdidissent Bernard. Omne tempus tibi impensum requiritur a te, quare fuerit expensum, sicut pilus de corpore non peribit, quod ad agendum poenitentiam, ad acquirendum gratiam, ad promerendum gloriam miseratio conditoris tibi dedit.

Secundo de Sacramentis Ecclesiae, quae vili-penderunt. Ezech. xxxi: *Polluerunt sanctuarium, et inter sanctum et propheta non habuerunt distantiam, et inter pollutum et mundum non intellexerunt*.

4086 Tertio de festis quae non coluerunt, sed potius inquinaverunt. Ezech. xxii: *Sabbatis meis avertit oculos suos, conquinabat in medio eorum, principes eius in medio illius quasi lupi rapientes praedam ad effundendum sanguinem, et perdendas animas.*

4087 Quarto de praeceptis, quae non servaverunt. Ezech. xx: *In praeceptis meis non ambulaverunt et iudicia mea procecerunt, et Sabbata mea violaverunt vehementer.*

4088 Quinto de exemplis vitae Sanctorum, quae non timerunt. Zachar. ii: *Levavi oculos meos, et vidi, et ecce vir Christus, et in manu eius funiculus mensurorum.* Funiculus fit de lino, qui multis viis ducitur ad candorem, per quem designatur vita Sanctorum, qua per tribulationes multas, per flagella, per contumelias, et carnis afflictiones ad celestis gloriae pervenerunt candorem.

4089 Sexto de peccato suae passionis, quam non cognoverunt: ideo in praeparando dicit eis Ezech. xxiv: *Multo labore sudatum est, et non exivit de ea nimia rubigo eius, nec per ignem, quasi dicitur, multum laborando sudavi in passione mea, et tamen ad me non aspererunt, et passionem meam non cognoverunt, nec peccata sua per eam destructa revelaverunt.* Ideo loquens Domino Patri, dicit Jerom. xx: *Videam nilivum tuum ex eis.*

4090 Septimo de praemiis vitae aeternae, quae non crederunt. Is: *Namquid non audisti praemia, scilicet vitae, quae promissa sunt in divinis Scripturis, scilicet, Prov. viii: Mecum sunt divitiae, et gloria.* Et Is. lxiv, et I Cor. ii: *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quae praeparavit Deus diligentibus se.* De istis septem accusabit Creator impios in die iudicii.

SABBATO

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.
DOM. VIII. POST PENT. SERMO I.

4091 **S**ECUNDO in verbo proposito notatur *incusationis insinuat*o, cum subdit: *Quid hoc audio de te?* quasi dicat: valde graviter incusatus es mihi. Nam *audio de te*, primo *arrogantiam detestabilis inobedientiae*, contemnentis celsitudinem immensae potentiae; secundo, *malevolentiam* impietatis et invidiae effundentis sanguinem humanae na-

turae; tertio, *demulcentiam* carnalis lasciviae, subvertentis imaginem divinae essentiae.

Primo igitur *audio de te arrogantiam detestabilis inobedientiae*, contemnentis celsitudinem immensae potentiae; unde in Psalmo: *Avertunt se et non servaverunt pactum, quemadmodum patres eorum conversi sunt in arcum pravum. In iram concitaverunt eum in collibus suis et in scuptilibus suis ad aemulationem eum provocaverunt. Audivit Deus et sprevit et ad nihilum redegit valde Israel.* Ecce, quod isti maligni et inobedientes ad nihilum redacti sunt, in conspectu Dei; *timentes autem Dominum* et obediennes eius praeceptis tamquam amicos *glorificat* et exaltat ad magnificentiam amicitiae et amoris in praesenti quantum ad dona gratiae, in futuro quantum ad dona gloriae. Unde homo, nisi obediat Deo humiliter, numquam dignus est ab eo honorari, immo pro nihilo tamquam stercus reputari. O amabilis virtus amandae obedientiae, quae humiles ad tantam nominis excellentiam sustollit, ut potius Dei amici quam famuli denominentur! Et o detestabile vitium arrogantiae et inobedientiae, quae de angelo fecit diabolum, de innocente peccatorem.

Secundo *audio de te malevolentiam impietatis* et invidiae effundentis sanguinem humanae naturae; unde Matthaei vigesimo secundo: *Reliqui vero tenuerunt servos eius et contumelios affectos occiderunt.* Rex autem, cum audisset, *iratus est, et missis exercitibus suis, perdidit homicidas illos et civitatem illorum succendit.* Reliqui non tantum contemperunt venire ad fidem, immo tenuerunt servos Dei, Apostolos, et contumelios affectos occiderunt. Rex autem, cum audisset, *vocem sanguinis ad se clamantis de terra; iratus est, id est, secundum Glossam, "cum tranquillitate iudicans"*, in ultionem exarsit;

et *missis exercitibus suis, "Romanis sub Tito et Vespasiano"*, sicut dicit Glossa, *perdidit homicidas illos et civitatem illorum, scilicet "Ierusalem"*, succendit; "cum Ierusalem modo sit constructa extra portam, ubi Dominus crucifixus fuit, apparet, illam Ierusalem ex toto fuisse incensam et destructam", secundum quod dicit Glossa super illud Lucae decimo nono: *Non relinquent in te lapidem super lapidem; vel missis exercitibus suis, "id est Angelis"*, secundum Glossam, "per quos iudicium exercebit; perdidit homicidas, id est sanctos persequentes, et pietatem succendit, id est carnem, in qua habitaverunt, cum anima in gehenna cremabit."

4094 Tertio *audio de te demulcentiam carnalis lasciviae*, subvertentis imaginem divinae essentiae; unde in Psalmo: *Tentaverunt Deum in cordibus suis, ut peorent escas animabus suis; et sequitur: Ideo audivit Dominus et distulit; et ignis accensus est in Iacob, et ira ascendit in Israel.* Iudaei carnales et gulosi statim, ut passi sunt famem, appetierunt esse in terra Aegypti super ollas carniuum; nec adhuc sufficit eis peccare peccato gulae concupiscentis carnalia delectamenta Aegypti, immo apposuerunt adhuc peccare ei peccato diffidentiae et blasphemiae, male loquentes de Deo, quod non posset eis parere mensam in deserto. Ideo audivit Dominus hanc vocem, et displicuit, sed tamquam misericors distulit, disponens omnia suaviter, quousque escas essent in ore ipsorum, ut experientur, nihil esse impossibile apud Deum; et potestea tamquam iustus punivit eos, cum ira Dei descendit super eos. Unde Glossa: Vere gulosi, quorum Deus venter est, tanto impetu ad cibum bestialiter feruntur, ut nihil cogitent de Deo, sed tantummodo, quomodo possent suum ventrem colere et adimplere; quorum glo-

ria in confusione est propter rationis subversionem.

Tertio in verbo proposito notatur *satisfactionis postulatio*, cum subinfert; *Redde rationem villicationis tuae.* Postulat Deus satisfactionem, ut quilibet reddat rationem principaliter de tribus: primo, de immundis *cogitationibus cordis*; secundo, de vanis et duris *sermonibus oris*; tertio, de malis et pravis *maleficiis operis.*

Primo homo tenetur *reddere rationem* de immundis et perversis *cogitationibus cordis*; unde ad Romanos decimo quarto: *Omnes stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est enim: Vivo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, et omnis lingua confitebitur Deo. Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo.* Quis enim non timebit stare ante tribunal istius Iudicis, qui scrutatur cogitationes, ponderat affectiones, examinat intentiones et quaerit rationem de perversis cogitationibus, immundis affectionibus et malis intentionibus, eo quod nulla ipsum latet cogitatio? Certe tunc latere erit impossibile, apparere intolerabile. Charissimi, si nolumus timere stare ante tribunal tanti Iudicis, habeamus cor nostrum mundum et purum, ut sit absque tumore superbiae, absque livore invidiae, absque ardore avaritiae, absque torpore accidiae et, ut brevius dicam, absque omni voluntate peccandi.

Secundo *reddere debet homo rationem* de otiosis et criminosis *verbis oris*; unde Matthaei duodecimo: *De omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis et ex verbis tuis condemnaberis.* Illud est *verbum otiosum* secundum Glossam, quod sine utilitate loquentis dicitur aut audientis, ut de frivolis et fabulis. Unde si *de verbo otioso reddet rationem*, quanto magis de

verbis criminosis! Certe, *ex verbis* " bonis ", homo iustificabitur, et *ex verbis* " malis ", homo condemnabitur, " quia mors et vita in manu lingue ", secundum Glossam. Si nolumus condemnari ex verbis nostris in die iudicii, habeamus in ore nostro verba dulciana, non dura; humilia, non superba; aedificatoria, non criminosa et detractoria.

4098 Tertio debet homo reddere rationem de pravis malefactorum operis; unde in Symbolo: " Omnes resurgere habent cum corporibus suis et redditori sunt de factis propriis rationem "; et in verbo proposito: *Vocavit illum et ait illi: Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuae.* " Vocat illum, quando timorem incutit aeternae damnationis "; secundum Glossam; et ait illi, dictante conscientia: *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuae*, id est, secundum Glossam, " cogita, dum vivis, qualiter debeas operari, ut evadas poenas aeternas. " *Iam enim* " tempore mortis, non poteris villicare, id est operari ad satisfaciendum. Rogemus, etc.

Varia de quatuor hominis novissimis.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. III, SERM. 14.)

4099 SECUNDO dixi, quod accusabit eos creatura, quae abusi fuerunt, et non simpliciter creatura, sed omnes creaturae accusabunt, et expugnabunt peccatores in die illa, creaturae dico inferiores.

4100 Primo coelum in peccatorum revelatione, Iob. xx: *Revelabunt coeli iniquitatem eius*, et loquitur de peccatoribus.

4101 Secundo Sol, et Luna, et Stellae in sui luminis absconsione. (EZECH. XXXII). Dicit Dominus: *Operiam coelum, et nigrescere faciam stellas eius, solem nube tegam, et luna non dabit lumen suum.*

4102 Tertio aer, Ezech. XIII: *Erumpere faciam spiritum tempestatum, in indignatione mea, et imber inundans, et dabo lapides fragrantantes desuper irruentes, et ventum procellae dissipantem.*

4103 Quarto terra in motus agitatione. Apoc. xvi: *Terrae motus factus est magnus, qualis non fuit, ex quo gentes esse coeperunt.*

Quinto aqua in sua absconsione, seu siccatione. 4104 Reg. VII: *Post dies autem aliquis siccatus est torrentis.*

Sexto ligna, et lapides in aedificiorum compositione. Abac. II: *Lapis de pariete clamabit, et lignum quod in iunctura aedificiorum est, respondebit; vae qui aedificat civitatem in sanguinibus et praeparat urbem in iniquitate.* 4105

Septimo aurum, et argentum, et divitiae inutilibus congregatae. Iacob. V: *Divitiae vestrae putrefactae sunt, aurum et argentum aruginosum.* 4106

Octavo volucres coeli, et pisces maris in delicatissima comestione. Ita quod quaecumque fuerunt eis in delectamentum, convertitur eis in tormentum. Sap. XVI: *Omnis creatura tibi factori deservit.* Sic igitur apparet, quod timendum est novissimum iudicium propter creatorum omnium contra peccatores accusationem. 4107

DOMINICA IX. POST PENTECOSTEN

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM LUCAM.

Luc. XIX, 41-47.

IN illo tempore: Cum appropinquaret Iesus Ierusalem, videns civitatem flevit super illam, dicens: 42. Si cognovisses et tu, et quidem in hac die tua, quae ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.

43. Quia venient dies in te: et circumdabunt te inimici tui vallo, et circumdabunt te: et coangustabunt te undique:

44. et ad terram prosternent te, et filios tuos, qui in te sunt, et non relinquent in te lapidem super lapidem: eo quod non cognoveris tempus visitationis tuae.

45. Et ingressus in templum, coepit eicere vendentes in illo, et ementes.

46. dicens illis: Scriptum est: Quia domus mea domus orationis est. Vos autem fecistis illam speluncam latronum.

47. Et erat docens quotidie in templo.

Homilia S. Gregorii Papae.

HOMILIA XXXIX. IN EVANGELIA. *Habita ad populum in basilica beati Iohannis, quae dicitur Constantianina.*

LECTIONEM brevem sancti Evangelii, brevi, si possum, volo sermone percurrere: ut illis in ea prolixior detur intentio, qui sciunt ex paucis multa cogitare. Quod flevit Dominus illa Ierosolymorum subversio describatur, quae a Vespasiano et Tito Romanis principibus facta est, nullus qui

historiam eversionis eiusdem legit, ignorat. Romani enim principes denuntiantur, cum dicitur: *Quia venient dies in te, et circumdabunt te inimici tui vallo: et circumdabunt te, et coangustabunt te undique, et ad terram prosternent te, et filios tuos qui in te sunt.* Hoc quoque quod additur: *Non relinquent in te lapidem super lapidem*, etiam ipsa iam eiusdem civitatis transmigratio testatur, quia dum nunc in eo loco constructa est, ubi extra portam fuerat Dominus crucifixus, prior illa Ierusalem, ut dicitur, funditus est eversa. Cui ex qua culpa eversionis suae poena fuerit illata, subiungitur: *Eo quod non cognoveris tempus visitationis tuae.* Creator quippe omnium per incarnationis suae mysterium hanc visitare dignatus est, sed ipsa timoris et amoris illius recordata non est. Unde etiam per prophetiam in increpatione cordis humani aves coeli ad testimonium deducuntur, dum dicitur: *Mikus in coelo cognovit tempus suum; turtur et hirundo et cicinia custodierunt tempus adventus sui, populus autem meus non cognovit iudicium Domini* (IER. VIII, 7). Sed quaerendum prius est quid sit quod dicitur: *Videns civitatem flevit super illam, dicens: Quia si cognovisses et tu.* Flevit etenim prius Redemptor noster perfidae civitatis, quam ipsa sibi civitas non cognoscebat esse venturam. Cui a flevit Domino recte dicitur: *Quia si cognovisses, et tu subaudi, flevit, quae modo quia nescis quod imminet, exsultas.* Unde et subditur: *Et quidem in hac die tua, quae ad pacem tibi.* Cum enim carnis se voluptatibus daret, et ventura mala non prospiceret, in die sua quae ad pacem esse ei poterant habebat. Cur vero bona praesentia ad pacem habuerit, manifestatur cum dicitur: *Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.* Si enim cordis eius oculis mala quae imminerent abscondita non essent,

laeta in praesentibus prosperis non fuisset. Cuius mox etiam poena quae de romanis, sicut praedixi, principibus imminet, adiuncta est.

Qua descripta, quid Dominus fecerit, 4109 subditur: quia, *ingressus templum, coepit eicere vendentes in illo et ementes, dicens illis: Scriptum est quia domus mea domus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum.* (IOANN. XI, 38). Qui enim narravit mala ventura, et protinus templum ingressus est ut de illo vendentes et ementes eiceret, profecto innouit quia ruina populi maxime ex culpa sacerdotum fuit. Eversionem quippe describens, sed vendentes et ementes in templo feriens, in ipso effectu sui operis ostendit, unde radix prodiit perditionis. Sicut autem evangelista alio teste didicimus, in templo columbae vendebantur. Et quid per columbas, nisi sancti Spiritus donum accipitur? Sed vendentes et ementes e templo eliminat, quia vel eos qui pro munere impositionem manuum tribuunt, vel eos qui donum Spiritus emere nituntur, damnat. De quo templo mox subditur: *Domus mea, domus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum.* Qui enim ad accipienda munera in templo residebant, profecto quia quibusdam non dantibus laesionem exquirerent, dubium non erat. Domus ergo orationis spelunca latronum facta fuerat, quia ad hoc in templo assistere noverant, ut aut non donantes munera student corporaliter persequi, aut dantes spiritaliter necare. Quia vero Redemptor noster praedicationis verba nec indignis et ingratis subtrahit, postquam disciplinae vigorem eiciendo perversos tenuit, donum mox gratiae ostendit. Nam subditur: *Et erat docens quotidie in templo.* Haec iuxta historiam breviter tractando transcurramus. Sed quia eversam iam Ierusalem no-